

SCURT ISTORIC AL INSTITUȚIEI POMPIERILOR HUNEDORENI

ANGELA CEREAN

Serviciul Județean Hunedoara al Arhivelor Naționale Deva
angelacerean@yahoo.com

Cuvinte cheie: pompieri, stingere incendii, prevenirea incendiilor, ajutoare

Keywords: fire department, fire-fighting, fire, fire prevention, aids

Studiul de față prezintă câteva aspecte din începuturile organizării pompierilor, instituție indispensabilă oricărei comunități. Pagubele provocate de incendii au determinat autoritățile administrative să ia o serie de măsuri pentru prevenirea și stingerea incendiilor și pentru limitarea dezastrelor provocate de foc. Un regulament de funcționare al pompierilor din anul 1869 prevedea obligativitatea comunelor de a înființa serviciul de pază contra incendiilor și obligativitatea fiecărei gospodării de a avea propriile mijloace de stingere a focului.

Instituția pompierilor a funcționat sub diferite forme: asocierea cetățenilor și întrajutorarea reciprocă în cazul unui incendiu, pompierii voluntari, pompierii obligatorii, pompierii cu plată și pompierii militari. Indiferent de denumire au purtat, scopul a fost același: lupta cu focul și salvarea bunurilor și oamenilor.

Incendiile au provocat dintotdeauna pagube însemnate, chiar iremediabile, comunităților omenești, iar lupta cu focul era una zadarnică, mai ales în vremurile mai îndepărtate, când mijloacele de stingere a incendiilor lipseau în totalitate. Poate singurul mijloc de stingere a focului era apa, dar și aceasta în cantități insuficiente și nu totdeauna la îndemâna oamenilor.

Un factor determinant al extinderii focului la mai multe gospodării sau chiar la sate întregi era materialul de construcție al locuințelor și anexelor gospodărești. Până spre sfârșitul secolului al XIX-lea, majoritatea construcțiilor erau din lemn și acoperite cu paie, șindrilă sau alte materiale ușor inflamabile. De asemenea, existau pe lângă casele oamenilor căpițe de fân, paie, tulei de porumb, cereale, care puteau lua foc foarte ușor, iar stingerea acestora era practic imposibilă. Multe dintre incendiile iscate în gospodării au făcut scrum șuri, șoproane, hambare, și grajduri cu animale cu tot. Faptul că oamenii foloseau în locuințe foc deschis, fie pentru iluminat, fie pentru gătit, a constituit un mare factor de risc și cauza unor nenumărate incendii.

Pentru a limita dezastrele provocate de foc, s-a încercat o primă formă de asociere în cadrul comunităților, de întrajutorare în caz de incendiu. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, autoritățile au emis norme clare privind măsurile de prevenire și stingere a incendiilor, reglementând astfel o organizare incipientă a instituției pompierilor.

Modul în care a fost reglementată activitatea de stingere și prevenire a incendiilor în cadrul comunităților sătești reiese dintr-un document din anul 1869. Este vorba de o decizie a comitatului Zarand care transmite tuturor comunelor din jurisdicția sa, inclusiv satelor aparținând actualei comune Băița, obligativitatea de a-și organiza „serviciul de pază contra incendiilor”¹.

¹ SJHAN, FCZ, dosar 45/1869, f. 82-86.

În decizie se menționa că: „Fiecare comună și unde comuna este împărțită în mai multe crânguri anumite, fiecare crâng încât nu ar avea, este îndatorat a-și procura în termen de trei luni, cu spese comune, cel puțin câte una pușcă de apă, acomodată situațiunii locale și puterii materiale a comunei sau a crângului respectiv, precum și una sau mai multe buți necesare pentru căratul apei”². La punctul 2 al deciziei se prevedea modul de organizare al serviciului de pază contra incendiilor, și anume: „Locuitorii fiecărei comune sau crâng în privința apărării contra focului sunt a se împărți cu privire la starea lor fizică locală și materială, astfel ca 1/10 parte a locuitorilor să fie prevăzută cu care pentru purtarea puscei și a buților de apă; 2/10 parte cu câte un cârlig de feru; 2/10 parte cu câte o furcă de feru și 5/10 parte cu câte un ciuberu pentru a căra apa și îndatorându-se fiecare de a-și procura uneltele acestea pe spesele sale în termen de 30 de zile de la publicarea acestui regulament și avizându-se ca fiecare locuitor la escarea unui foc să-și șcie chemarea sa”³. Pentru coordonarea activității celor care participau la stingerea unui incendiu, conform regulamentului, fiecare comună era obligată a-și alege un „operator de foc” și câte unul, sau doi supleanți, dintre locuitorii comunei, mai energici și pricepuți. Locuitorii comunei aveau datoria de a se supune acestora necondiționat. La izbucnirea unui incendiu, fiecare locuitor din comună a cărei locuință „nu e în depărtare mai mare de la locul focului decât o oră, aflându-se în comună, este îndatorat a alerga și a conlucra din toate puterile la stingerea focului cu uneltele ce i s-ar însuși sau după cum va dispune cu el aperiatoriu de foc, sau în lipsa acestuia suplinitoriul lui”⁴. Locuitorii comunei erau obligați a-și procura uneltele prescrise de regulament și de a le ține în stare de funcționare, iar în caz de neprezentare la ordinele apărătorului de foc erau amendați cu 10 fl. v.a. În caz de neachitare a amenzii erau pedepsiți cu arest de la 1 la 8 zile. Sumele încasate din amenzi intrau în bugetul comunei și erau destinate pentru a recompensa pe cei care aveau contribuții deosebite la stingerea incendiilor sau pentru despăgubirea sau ajutorarea celor păgubiți de foc.

Regulamentul mai prevedea că apărătorul de foc, pe lângă coordonarea stingerii incendiilor, mai avea datoria de a inspecta fiecare casă, însoțit de judele comunal sau un jurat, și verifica „fiecare horn sau băbură precum și uneltele de foc a fiecărui locuitor, iarna de două ori, vara numai o dată pe lună și observând necurăție sau neregularitate în privința sigurității contra focului are detorința a arăta fiecare caz judelei comunal, care pe respectivul va avea a-l pedepsi în modul arătat mai sus”⁵. Apărătorul de foc era remunerat cu o sumă anuală care trebuia cuprinsă în bugetul comunei. Apărătorul de foc, împreună cu judele comunal evaluau pagubele provocate de incendiu, cercetau cauzele izbucnirii acestuia și se îngrijeau de ocrotirea celor rămași fără locuință și le asigurau strictul necesar.

Regulamentul era unul destul de cuprinzător, în sensul că el constituie un început de organizare a pompierilor, iar eficiența lui s-a dovedit prin faptul că incendiile izbucnite au fost stinse mult mai repede, pagubele provocate au fost mai mici și s-a inițiat activitatea de prevenire a incendiilor.

Cu siguranță că un asemenea regulament a existat și pentru orașul Deva, însă nu s-a păstrat între documentele de arhivă.

² SJHAN, FCZ, dosar 45/1869, f. 82-86.

³ SJHAN, FCZ, dosar 45/1869, f. 82-86.

⁴ SJHAN, FCZ, dosar 45/1869, f. 82-86.

⁵ SJHAN, FCZ, dosar 45/1869, f. 82-86.

Problemele cauzate de incendiile care au avut loc în Deva, atât la instituții de stat, cât și la case particulare, au determinat factorii de conducere ai orașului, după 1918, să reorganizeze „instituțiunea focarilor voluntari”, așa cum pomenesc documentele, adică instituția pompierilor. Vorbim de o reorganizare a pompierilor voluntari, deoarece această instituție a funcționat în orașul Deva încă din anul 1904, având statut propriu, aprobat în același an de ministrul de interne din acea perioadă. Instituția a continuat să existe întrucât nu a depus actele de dizolvare, dar și-a încetat activitatea datorită războiului și lipsei de oameni⁶.

După Marea Unire din 1918 s-a pus problema reformării și reorganizării tuturor instituțiilor, asociațiilor, societăților, indiferent de domeniul lor de activitate. În noul context istoric s-au analizat toate posibilitățile pentru ca instituția pompierilor să funcționeze în orașul Deva, pentru a limita cât mai mult pagubele cauzate de incendii. Era momentul ca și instituția pompierilor voluntari să se reformeze și să-și reia activitatea, „tot pe baza statutelor aprobate, în speranța că în caz de incendiu, fieștecare își va oferi serviciile sale scopului frumos de a sta în apărarea orașului și confratelui său”⁷.

În ședința consiliului orașului din 8 aprilie 1919, primnotarul orașului a propus și a susținut printr-un memoriu argumentat, reorganizarea serviciului pompierilor. În argumentarea primnotarului se preciza că: „E lucru știut cum că la incendiuri mai mari numai o grupă de pompieri bine organizată, disciplinată și bine instruită poate arăta rezultat bun, contrast cu astea, e zbierătură multă, vorbe goale, dispozițiuni nereale, iar rezultatul e nimica. Mai departe e constatat și aceia că numărul incendiilor numai așa se poate micșora dacă toată atențiunea nu numai asupra focului o concentrăm, ci după localizarea focului, să împedecăm o izbucnire nouă, să evităm izbucnirea focului, ca cel vinovat să fie tras la răspundere. Toate acestea numai o persoană perfecționată le poate îndeplini, organiza și controla, adecă e sigur, ne lipsește o grupă de pompieri bine organizată”⁸.

În memoriu se mai precizează că trebuie să se facă distincție între „diferitele soiuri de focari, care deși tot o chemare și un scop comun au, în diferite chipuri pot fi organizate: pompieri obligatori, pompieri voluntari și pompieri cu plată”⁹.

Pompierii obligatorii se formează în cadrul administrației, din rândul locuitorilor orașului cu vârsta între 20-42 de ani. Administrația orașului trebuia să-i repartizeze la serviciu, însă această formă de organizare a pompierilor avea dezavantajul că nu toți cetățenii, obligați a presta serviciul de pompieri, ar primi bucuria această nouă corvoadă, iar, așa cum precizează documentul, „ambițiunea și disciplina numai cu forța și rigoarea legii se va putea susține”¹⁰.

A doua categorie de pompieri o constituie cei **voluntari**, care se formează din acei membrii „care de bunăvoie se prezintă, adică își oferă serviciile din interes comun, dar fiindcă nu există nici o pedecă la părăsirea serviciului, susținerea disciplinei și ordinii va avea multe greutăți”¹¹.

⁶ SJHAN, FPOD, dosar 3/1919, f. 3.

⁷ SJHAN, FPOD, dosar 3/1919, f. 3.

⁸ SJHAN, FPOD, dosar 3/1919, f. 2.

⁹ SJHAN, FPOD, dosar 3/1919, f. 2.

¹⁰ SJHAN, FPOD, dosar 3/1919, f. 2.

¹¹ SJHAN, FPOD, dosar 3/1919, f. 2.

Grupa pompierilor cu plată cuprindea acei cetățeni, care „de bună voie se înscriu la acest serviciu, însă pentru serviciile prestate au plată fixă; din acest punct de vedere, susținerea disciplinei e mult mai mare și mai bună”¹².

Comparând cele trei categorii de pompieri, autorul memoriului susține că „dintre cele trei instituțiuni, din punct de vedere material, cea mai eficientă e instituțiunea pompierilor obligatorii, fiindcă la aceștia nu-i obligatorie uniformarea și procurarea tuturor obiectelor, e destul un brațariu cu inscripție, iar cu obiectele necesare e destul dacă conducătorii de țevi vor fi provăzuți”¹³. Urmează apoi, din punctul de vedere al costurilor de întreținere, pompierii voluntari care „cea mai mare parte a cheltuielilor le suportă din donațiuni și din taxele primite de la membrii ajutători, prin urmare susținerea instituțiunii nu cade exclusiv pe spesele, respectiv pe bugetul orașului”¹⁴. Categoria pompierilor cu plată s-a dovedit a fi cea mai costisitoare, întrucât orașul „are datorința a le da regulat plată, eventual penzie, a închiria și a provide cu toate cele necesare un local, etc.; aceasta în orașe mai mari, cu multe stabilimente și fabrici se înființează; drept favor e că grupa aceasta e totdeauna la mână și disponibilă, dar contingentul e cu mult mai redus ca a focarilor obligatorii sau voluntari”¹⁵.

Principala problemă pentru susținerea oricărei categorii de pompieri era cea a adunării fondurilor necesare. Pentru susținerea pompierilor obligatorii s-ar fi stabilit o anumită taxă impusă celor care refuzau să presteze serviciul de pompieri sau din diverse motive nu-l puteau efectua. Pentru pompierii voluntari, fondurile de susținere se puteau aduna fie de la membrii ajutători, sau „eventual de la o agentură de asigurare”, sau aceștia puteau presta pentru oraș anumite servicii „cu caii pot furniza sau esarenda de la oraș stropirea străzilor cu apă, eventual transportarea gunoaielor adunate pe străzi, etc.”¹⁶, iar orașul putea impune, în acest scop, asupra cetățenilor, o taxă de contribuție după numărul caselor.

Analizând avantajele și dezavantajele celor trei categorii de pompieri, la finalul memoriului s-a făcut propunerea înființării instituției pompierilor voluntari.

Ședința de constituire a Instituțiunii pompierilor voluntari din Deva a avut loc în data de 13 aprilie 1919, când adunarea generală a hotărât noua organizare și strângerea rândurilor acestei instituții¹⁷. Pentru realizarea acestui scop a fost lansat un apel în care se preciza că „sunt rugați toți cei care apreciază marea însemnătate a acestei instituții a se înștiința până la 22 aprilie 1919 la primărie, iar în ziua de 22 aprilie, atât cei înștiințați până atunci, cât și cei ce se vor înștiința în acea zi, tot la primărie vor da semnătura prescrisă de statute”¹⁸. În apel se mai preciza că în virtutea articolului 13 al statutelor, membru activ putea fi oricare bărbat, trecut de vârsta majoratului, sănătos din punct de vedere fizic și cu caracter nepătat. Tot în adunarea ținută la 13 aprilie 1919, s-a ales biroul de conducere al Instituției pompierilor voluntari, format din președinte, comandant, membrii aleși și membrii supleanți. Astfel, ca președinte a fost ales primarul, Dr. Simion Câmpeanu, iar ca și comandant, Dr. Petru Groza. Membrii aleși au

¹² SJHAN, FPOD, dosar 3/1919, f. 2.

¹³ SJHAN, FPOD, dosar 3/1919, f. 2.

¹⁴ SJHAN, FPOD, dosar 3/1919, f. 2.

¹⁵ SJHAN, FPOD, dosar 3/1919, f. 2-3.

¹⁶ SJHAN, FPOD, dosar 3/1919, f. 3.

¹⁷ SJHAN, FPOD, dosar 4/1919, f. 117.

¹⁸ SJHAN, FPOD, dosar 4/1919, f. 117.

fost: Dionisie Ardelean, August Herbay, Valer Condrea, Victor Stoicovici, Dr. Victor Valentin, iar ca membru supleant, Aurel Romanul¹⁹.

Nu mult după reînființarea pompierilor voluntari au apărut și problemele privind susținerea și dotarea acestora cu cele necesare. Situația grea de după război și lipsa banilor au determinat autoritățile administrative să impună locuitorilor o taxă în vederea adunării fondurilor pentru dotarea pompierilor voluntari. Astfel, în iulie 1919 se hotărăște ca poliția să întocmească o situație cu toți bărbații din oraș, care nu împliniseră vârsta de 50 ani și nu erau înscriși ca pompieri voluntari, „pentru a fi impuși a plăti taxa de 10 coroane pe fiecare cap, pe anul 1918 și 1919”²⁰. Totodată primăria a acordat pompierilor un spațiu de depozit, situat în strada George Coșbuc, pentru depozitarea materialelor și instrumentelor de lucru. S-a dat ordin, prin batere de tobă, pentru ca toți acei locuitori din Deva, „la care se află obiecte de pompieri în cel mai scurt timp să le aducă la Magazinul pompierilor care este în strada George Coșbuc, fiindcă s-a constatat că la tare mulți sunt scări și alte obiecte care sunt ale pompierilor și care lipsesc”²¹, iar cei care nu le vor înapoia, vor fi aspru pedepsiți. În 23 august 1920, comandantul pompierilor voluntari solicită primăriei a interveni la forurile competente pentru dotarea acestora cu 50 de costume, pentru că „pompierii voluntari ai orașului Deva fac servicii pentru interesul orașului fără leafă”²². Comandantul pompierilor, Mihai Stoica, susține în adresa sa că „toate costumurile care le-am avut din vremurile de pace, azi toate sunt rupte, așa că nu să mai pot folosi și nici oameni nu se mai angajează ca pompieri pentru că nu avem uniforme bune, iar dacă costume gata de pompieri nu am putea căpăta, cel puțin să căpătăm postav mai eftin din care au căpătat funcționarii de Stat, cu preț mai eftin”²³. În 13 septembrie 1920 primăria răspunde solicitării comandantului pompierilor că a făcut demersurile necesare la Comisia județeană de aprovizionare, iar aceasta nu poate satisface cererea din cauză că „hainele ce vor sosi sunt în rândul întâi destinate pentru funcționari, iar numărul ce primesc nu poate satisface nici cerințele acelorora”²⁴. Nici solicitarea din octombrie 1920 pentru acordarea lemnelor de foc pentru comandantul și subcomandantul pompierilor nu a fost aprobată de consiliul local, pe motiv că orașul are un deficit de lemne și abia poate satisface cererile funcționarilor activi²⁵.

Instituția pompierilor voluntari funcționa din ce în ce mai greu, iar autoritățile administrative încercau să găsească soluții viabile pentru ca orașul să beneficieze de serviciile pompierilor în cazul unui incendiu. Datorită greutăților financiare, atât ale primăriei, cât și ale cetățenilor, care erau supuși la tot mai multe taxe cărora nu le mai puteau face față, primarul August Herbay propune, în ședința consiliului orașului din 6 august 1921, „a se introduce în orașul Deva serviciu de pompier obligator pentru toți bărbații de la etatea de 19 ani până la 40, afară de funcționarii publici”²⁶. El propune ca șeful poliției să fie căpitanul pompierilor, având dreptul a pedepsi pe cei care nu se vor supune regulamentului. În acest scop au fost convocați pentru ședința consiliului orașului din 12 august și membrii desemnați, ca reprezentanți ai orașului în problema

¹⁹ SJHAN, FPOD, dosar 3/1919, f. 1.

²⁰ SJHAN, FPOD, dosar 12/1919, f. 195.

²¹ SJHAN, FPOD, dosar 10/1920, f. 135.

²² SJHAN, FPOD, dosar 10/1920, f. 138.

²³ SJHAN, FPOD, dosar 10/1920, f. 138.

²⁴ SJHAN, FPOD, dosar 10/1920, f. 141.

²⁵ SJHAN, FPOD, dosar 10/1920, f. 180.

²⁶ SJHAN, FPOD, dosar 13/1920, f. 83.

pompierilor, anume: Ioan Modreanu, Francisc Toth, Ernest Schuman, Theodor Oroveanu, Dr. Sigismund Schulhoff, Gal Nandor și Aron Muntean²⁷. Totodată, în aceeași ședință, primnotarul informează că în ziua de 8 august a izbucnit un mare incendiu la Hotelul Crucea Albă, iar în „decursul salvării averii orașului și-a pierdut viața pompierul voluntar Alexandru Cocoș”²⁸. Primnotarul propune a se acorda un ajutor familiei decedatului, anume 1000 lei și 5 metri de lemne gratuit, aduse acasă pe cheltuiala orașului. Consiliul orașului aprobă această propunere și hotărăște executarea ei în cel mai scurt timp²⁹. Neajungându-se la un rezultat concret în privința reorganizării pompierilor, se suspendă ședința pentru a se relua în ziua următoare, 13 august 1921. Și de această dată, primarul pune în vedere consiliului orașului să găsească o soluție și să hotărască dacă aveau să mențină pe mai departe instituția pompierilor voluntari sau să înființeze serviciul pompierilor obligatorii, în acest scop, „urmând a fi recrutați numai de câți toți bărbații de la etatea de 19 ani până la 40 ani, iar la repararea și procurarea instrumentelor necesare să se ia imediat măsuri de către primărie”³⁰. În urma dezbaterilor consiliul orașenesc, cu unanimitate, decide să înființeze „instituțiunea pompierilor obligatorii, cu precizarea că până la înființarea acesteia, să se mențină instituțiunea pompierilor voluntari, care va îndeplini serviciul în mod obligatoriu”³¹. Se hotărăște ca toate cheltuielile care se vor face pentru dotarea pompierilor obligatorii cu cele necesare desfășurării serviciului, să fie cuprinse în bugetul pentru 1921-1922. Se impunea începerea de urgență a recrutării bărbaților. În acest scop se constituie o comisie, formată din următorii membri: Ioan Ilie, primnotarul orașului, Dr. Ulpiu Almășescu, Ioan Modreanu, Teodor Oroveanu, Francisc Toth, iar ca medic, Dr. Eugen Hossu. Ca șef al pompierilor obligatorii a fost numit Ernest Schuman, iar ca adjuncți, Aron Muntean și Iosif Alexe. Totodată a fost numit un inspector de foc, anume Francisc Toth. Pentru instruirea pompierilor din punct de vedere militar au fost solicitați ofițerii în rezervă Ioan Modreanu, Victor Jujan, Mircea Balomiri, și Nicolae Dinu³², dar și fostul comandant al pompierilor voluntari, Mihai Stoica.

În vederea susținerii instituției pompierilor obligatorii din Deva au fost făcute și unele donații de către persoane publice sau particulare, între care amintim pe Dr. Petru Groza, care donează suma de 20.000 lei³³.

Pompierii obligatorii au desfășurat, pe lângă activitatea de stingere a incendiilor, și o activitate de prevenire a acestora. Inspectorul de foc a trasat ordine clare privind măsurile minime ce trebuie luate într-o gospodărie pentru prevenirea dezastrelor provocate de foc. Astfel, prin batere de tobă, a fost înștiințată populația că începând cu ziua de 2 august 1921, fiecare proprietar de casă și locatar avea obligația de a avea în curte „o rezervă de apă în butoi sau cisternă și o scară înfiptă pe acoperișul casei”, urmând ca fiecare gospodărie să fie controlată în acest sens³⁴. Acțiunile de control la gospodăriile cetățenilor se făceau de către inspectorul de foc, împreună cu reprezentanții primăriei. Primarul era din oficiu comandantul suprem al pompierilor, iar în caz de incendiu avea obligația de a se prezenta personal la fața locului. Acest fapt l-a

²⁷ SJHAN, FPOD, dosar 13/1920, f. 88.

²⁸ SJHAN, FPOD, dosar 13/1920, f. 86.

²⁹ SJHAN, FPOD, dosar 13/1920, f. 87.

³⁰ SJHAN, FPOD, dosar 13/1920, f. 88-89.

³¹ SJHAN, FPOD, dosar 13/1920, f. 89.

³² SJHAN, FPOD, dosar 13/1920, f. 89.

³³ SJHAN, FPOD, dosar 13/1920, f. 141.

³⁴ SJHAN, FPOD, dosar 6/1921, f. 111.

determinat pe primarul August Herbay, în ianuarie 1925, să solicite consiliului oraşului a face demersurile necesare pentru instalarea unui telefon la locuinţa personală. În urma dezbaterilor consiliul hotărăşte „să se invite oficiul poştal şi telefonic ca imediat să se monteze un telefon în locuinţa privată a d-lui primar, având de a solvi oraşul, atât speşele de montare, cât şi speşele de telefon, pentru următoarele motive: dl. Primar în foarte multe cauze oficioase este căutat şi după masă în afara orelor oficioase, iar în calitate de comandantul Pompierilor, cu ocaziunea incendiilor este obligat a se deplasa la faţa locului, în cele mai multe cazuri noaptea, dar şi pentru motivul că prestigiul oraşului cere instalarea unui telefon la locuinţa primarului”³⁵.

Primăria a stabilit o taxă pentru cei care nu se achitau de serviciul de pompier. Suma care trebuia plătită era de 600 lei în 1923, evidenţa celor impuşii la această taxă fiind ținută de perceptoria orăşenească³⁶. Din taxele percepute primăria încerca dotarea pompierilor cu cele necesare.

În timp, activităţile desfăşurate de pompieri s-au extins, ei fiind folosiţi şi în caz de inundaţii la salvarea bunurilor şi a oamenilor. Acest fapt a determinat pe inginerul oraşului să facă un raport de necesitate pentru achiziţionarea unei bărci de salvare, lucru care s-a şi înlăptuit în anul 1923, cu costul de 6500 lei³⁷.

În şedinţa consiliului oraşului din martie 1933 primarul anunţă că pe data de 31 iulie 1932 a expirat numirea comandantului pompierilor voluntari, Breier Alexandru şi propune a fi numit din nou pentru încă o perioadă de şase ani. Delegaţia permanentă votează în unanimitate numirea lui Breier Alexandru în funcţia de comandant al pompierilor obligatorii până la data de 31 iulie 1938³⁸.

Cu toate acestea, în 1936 s-a pus problema militarizării pompierilor. Prin adresa nr. 24828 din 17 decembrie 1936, a Comandamentului Pompierilor Militari şi în conformitate cu articolul 34 din Legea pentru organizarea pompierilor, se solicită Primăriei Deva luarea măsurilor necesare în vederea militarizării serviciului de incendiu. În acest sens se cere primăriei să asigure amenajarea unui local, care să cuprindă: o locuinţă pentru comandant, o cancelarie, un dormitor pentru 15 oameni, un spălător, o magazie de efecte şi o infirmerie cu 2-3 paturi³⁹.

Ca urmare, primăria răspunde că nu poate satisface aceste cerinţe, întrucât nu există cazarmă disponibilă şi nici alte imobile care ar putea fi transformate în cazarmă, şi în acel moment nici nu dispune de fonduri pentru aceste scopuri, solicitând o amânare a acestei probleme⁴⁰. În urma eforturilor depuse de primărie, începând cu data de 1 aprilie 1938 încetează activitatea pompierilor obligatorii din Deva, cu aceeaşi dată începându-şi activitatea pompierii militari. Prin decizia primarului toate bunurile şi materialele pompierilor obligatorii trec în folosinţa Secţiei Pompierilor Militari Deva, dar rămân în proprietatea primăriei⁴¹. Cazarma pompierilor militari a fost stabilită în Spitalul de boli contagioase, iar garajul şi terenul de instrucţie s-a acordat în strada Coşbuc nr. 23⁴².

³⁵ SJHAN, FPOD, dosar 2/1923, f. 141.

³⁶ SJHAN, FPOD, dosar 12/1923, f. 182.

³⁷ SJHAN, FPOD, dosar 6/1929, f. 198.

³⁸ SJHAN, FPOD, dosar 6/1929, f. 187-188.

³⁹ SJHAN, FPOD, dosar 6/1936, f. 2.

⁴⁰ SJHAN, FPOD, dosar 6/1936, f. 83.

⁴¹ SJHAN, FPOD, dosar 6/1936, f. 26-27.

⁴² SJHAN, FPOD, dosar 6/1936, f. 29.

Începând cu anul 1938, Secția Pompierilor din Deva avea să primească buget separat din partea Ministerului de Interne, buget insuficient pentru întreținerea și funcționarea acestora, întrucât o parte a cheltuielilor trebuiau acoperite de primărie. În bugetul pompierilor din Deva, acordat de minister, pe exercițiul financiar 1938-1939, se prevedea că efectivul era următorul: 1 plutonier, 1 subofițer instructor, 1 sergent, 2 caporali și 12 soldați. Bugetul cuprindea fondurile pentru salariile personalului și solda zilnică: 1,50 lei /zi pentru sergenți, 1 leu /zi pentru caporali și 0,50 lei/zi pentru soldați, precum și fondurile necesare pentru materiale de birou, transport pe C.F.R, medicamente etc. Restul cheltuielilor se acopereau din contribuția primăriei și trebuiau incluse în bugetul acesteia, și anume: sumele necesare procurării materialelor de incendiu și accesorii la materiale de incendiu (furtun, racorduri, scule, unelte), reparații la automobil și procurarea a diferitelor piese de schimb, procurarea de benzină și uleiuri necesare funcționării automobilului, aprovizionarea cu apă și iluminatul electric, abonamentul la telefoane, amenajări și reparații cazarmă, igiena și salubritatea cazarmii, întreținerea cailor și a harnașamentului din dotare. De asemenea, primăria trebuia să prevadă în bugetul său suma de 2850 lei, reprezentând cota pentru asigurarea personalului de pompieri, sumă ce urma a se vărsa direct la Comandamentul Pompierilor Militari⁴³. Noul comandant al Secției de Pompieri Deva a fost plutonierul Coloian Iamandi, care în luna iunie 1938 a primit un salariu de 2804 lei⁴⁴. Toate cheltuielile impuse cu funcționarea pompierilor militari apăseau asupra bugetului primăriei. Aceasta înaintează Ministerului de Interne numeroase rapoarte în care se plânge de lipsa banilor, de faptul că orașul are alte priorități pe care trebuie să le rezolve și cărora nu le mai poate face față. În raportul înaintat în 6 aprilie 1938 se precizează următoarele: „Orașul Deva înregistrează la venituri, după cum rezultă din proiectul de buget pe care l-am prezentat la verificare și aprobare, în ziua de 1 aprilie, suma de 5.943.389 lei, aceasta datorită eforturilor pe care le-am făcut de a îngloba la venituri și taxa advalorem care până în prezent nu a fost plătită. Cheltuielile de personal și material, precum și subvențiile de tot felul ne angajează întreaga sumă, astfel că pentru cheltuieli edilitare nu ne rămâne decât suma de 543.664 lei. După cum am arătat în raportul nostru Nr. 1737 din 4 martie 1938 orașul nu are apă potabilă, canalizare, piață amenajată, după toate recerințele impuse de igienă și estetică, baie populară etc.”⁴⁵.

Perioada războiului a fost grea și pentru pompierii militari, aceștia confruntându-se cu mari lipsuri în dotare datorită faptului că bugetul primăriei era foarte solicitat, cu întreținerea armatei și cu alte lucrări edilitare și nu mai putea face față tuturor cheltuielilor.

Datorită acestei situații, în 18 ianuarie 1943, prin decizia nr. 246 a primarului G. Drăgan, serviciul pompierilor militari este declarat ca monopol al primăriei. În acest context putea fi impusă o nouă taxă asupra cetățenilor ca beneficiari ai acestui serviciu, taxă ce urma a fi inclusă în tabloul general al taxelor și impozitelor percepute de primărie. În evaluarea acestei situații s-a constatat că valoarea locativă a proprietăților clădite și a proprietăților virane de pe raza orașului se cifrează, conform registrelor de rol, la suma de 32.697.906 lei, sumă la care aplicându-se o cotă de 2% s-ar putea realiza un venit de maximum de 650.000 lei, iar din taxele asupra contribuabililor fără proprietăți clădite și asupra societăților de asigurare ar aduce un venit de maximum de 250.000. lei. Nu era o sumă foarte mare în raport cu cheltuielile necesare întreținerii

⁴³ SJHAN, FPOD, dosar 6/1936, f. 9.

⁴⁴ SJHAN, FPOD, dosar 6/1936, f. 38.

⁴⁵ SJHAN, FPOD, dosar 6/1936, f. 2.

formațiunii de pompieri, dar era o soluție de moment găsită de primărie pentru a acoperi parțial cheltuielile⁴⁶.

În aceste condiții a fost emis un nou „Regulament de funcționare a serviciului de pompieri”. La capitolul I, articolul 1 se prevedea că: „În orașul reședință de județ Deva serviciul de pompieri este un serviciu monopolist, care este încredințat corpului de pompieri militari și este organizat și funcționează conform dispozițiilor legii pentru organizarea pompierilor din 4 aprilie 1938”⁴⁷. La capitolul II erau detaliate sursele financiare care contribuiau la întreținerea pompierilor: „Pentru acoperirea cheltuielilor pe care orașul reședință de județ Deva le face cu întreținerea serviciului de pompieri și cu înzestrarea lui cu tot materialul necesar ca: auto-pompe, auto-cisterne, scări, moto-pompe, aparate izolante, măști, furtun, etc., primăria va percepe următoarele taxe:

- a. asupra proprietăților clădite la valoarea locativă o taxă de 2%;
- b. asupra contribuabililor fără proprietăți clădite la valoarea locativă o taxă de 10%;
- c. asupra societăților de asigurare din valoarea totală a primelor de incendiu o taxă de 5%.

Taxele de la aliniatul „a” și „b” se constată și se percep pe baza valorii locative stabilite în rolul fiscului. Taxele de la aliniatul „c” se constată și se percep pe bază de declarație dată în primele 15 zile ale fiecărui trimestru pentru trimestrul expirat”⁴⁸. Capitolul III prevede că abaterile de la dispozițiile regulamentului sunt considerate infracțiuni calificate și se sancționează conform prevederilor art. 50 din Legea Administrativă și dispozițiilor legii privind contribuțiile directe. Regulamentul intra în vigoare cu data de 1 aprilie 1943.

Într-un raport de activitate pe anul 1941, se arată că pompierii au participat la un număr de 11 incendii declarate în oraș și în comunele din apropiere, au participat la operațiuni de salvare a persoanelor și a bunurilor afectate de ploile torențiale, având în dotare, din anul 1940, 3 bărci de salvare, și s-au procurat materiale pentru reparația și întreținerea cazarmii și materiale de incendiu. Pompierii militari au participat și la munci agricole, lucrând în parte grădini de zarzavaturi date de primărie și astfel reușind să asigure cele necesare pentru hrana trupei. De asemenea au arendat de la primărie cositul fânului „cu suma de 10000 lei, din care 3280 lei s-a dat ca supliment de hrană pentru soldații care au cosit fânul, cu 1200 lei s-a cumpărat un porc pentru unitate, cu 1300 lei s-a cumpărat un difuzor radio pentru trupă și care s-a instalat în dormitorul trupei, din suma de 4220 lei s-a cumpărat țărâțe, porumb, și orz pentru întreținerea porcilor, care la tăiere sunt trecuți în hrana trupei fără preț de cost”⁴⁹. Pentru viitor, pompierii propuneau primăriei să aloce fonduri pentru amenajarea unei băi cu 6 chiuvete și 4 dușuri, „de care este mare nevoie pentru baia trupei și de care se poate folosi și personalul primăriei, întrucât în prezent suntem nevoiți a face baie cu trupa pe la regiment unde trebuie să plătim și cum de cele mai multe ori această baie nu funcționează sau nu are apă caldă ...”⁵⁰. Pompierii se angajează să dea mâna de lucru, solicitând primăriei doar materialele necesare. De asemenea solicită ca în cazul în care primăria ar mai avea terenuri disponibile pentru cultivare, se oferă să le lucreze în parte, în felul acesta completând hrana trupei cu diferite produse.

⁴⁶ SJHAN, FPOD, dosar 37/1938, f. 210-211.

⁴⁷ SJHAN, FPOD, dosar 37/1938, f. 210-211.

⁴⁸ SJHAN, FPOD, dosar 37/1938, f. 210-211.

⁴⁹ SJHAN, FPOD, dosar 20/1941, f. 26.

⁵⁰ SJHAN, FPOD, dosar 20/1941, f. 26.

Pompierii, fie că s-au numit pompieri voluntari, obligatorii, cu plată, militari sau sub orice altă formă de organizare sau funcționare, și-au dovedit dintotdeauna utilitatea, contribuind, prin curajul lor în lupta cu focul, la salvarea multor vieți omenești și a bunurilor cetățenilor.

Abrevieri

- SJHAN, FCZ – Serviciul Județean Hunedoara al Arhivelor Naționale, Fond Comitatul Zarand.
- SJHAN, FPOD – Serviciul Județean Hunedoara al Arhivelor Naționale, Fond Primăria Orașului Deva.

Short History of the Hunedoara Firemen Organisation

Abstract

The case made by the study presents some aspects from the beginning ways of the firemen to organise, institution being elementary to any community. The damages done by fires determined the administrative authorities to take a series of measures to prevent and extinguish conflagrations and also limit disasters provoked by the latter. The rules of firemen function of 1869 foresaw the obligativity of towns to establish fire services and the obligation of each household to possess their own means of extinguishing.

The firemen organisation worked under different forms: associating citizens and mutual aid in the event of a fire, the volunteering firemen, the mandatory firemen, the paid firemen and the military firemen. Indifferent of their naming, the main objective was the same: fighting arson and saving people's goods.